

DUDGEON kundër MBRETËRISË SË BASHKUAR

(kërkesa nr. 7525/76)

22 Tetor 1981

jeta seksuale e një personi përfshihet në konceptin e jetës së tij private dhe prandaj përfiton mbrojtje nga ana e nenit 8 të Konventës

I. Faktet kryesore

1. Në Irlandën e Veriut, bazuar mbi shkeljet e Aktit mbi Personin të vitit 1861 dhe të Aktit Amendues të Ligjit Penal të vitit 1885, sjelljet homoseksuale dhe të turpshme ndërmjet burrave, të bëra privatisht ose në publik, përbënin vepra penale të dënueshme respektivisht me dy vjet burg ose me burgim të përjetshëm. Sjelljet homoseksuale midis grave që bien dakord nuk përbënin shkelje.

2. Përveç përjashtimeve që kishin të bënin me të sëmurët mendorë, anëtarët e forcave të armatosura dhe personelin e marinës tregtare, aktet homoseksuale të bëra në privat midis dy burrave që bien dakord nga 21 vjet dhe lart nuk përbënin më shkelje në Angli dhe në Uells që prej hyrjes në fuqi të Aktit mbi Krimet Seksuale i vitit 1967 dhe në Skoci që prej Aktit mbi të Drejtën Penale të vitit 1980. Në korrik 1978, qeveria e Mbretërisë së Bashkuar botoi një projekt-urdhëresë që kishte qëllim të vendoste ligjin në Irlandën e Veriut në përputhje me atë të Anglisë dhe të Uellsit. Por pas konsultimit të popullsisë, qeveria lajmëroi në korrik 1979 që nuk kishte qëllimin që ta vazhdonte projektin.

3. Z. Dudgeon, shtetas britanik, lindur në 1946 dhe rezident në Belfast (Irlandën e Veriut) ishte homoseksual. Për disa kohë ai dhe të tjerë ishin përpjekur për të reformuar ligjin mbi homoseksualët në Irlandën e Veriut. Ai ishte pyetur nga policia në janar 1976 për aktivitetet homoseksuale. Çështja iu transferua Drejtorit të Hetimeve Publike, por Z. Dudgeon u informua në shkurt 1977 se nuk do të hetohej mbi të.

4. Çështja lindi nga një kërkesë e paraqitur Komisionit nga Z. Dudgeon në maj 1976. Z. Dudgeon pretendonte se ligji penal në Irlandën e Veriut që ndalonte aktivitetet homoseksuale në mjedise private midis dy të rriturve meshkuj që kishin rënë dakord përbën një ndërhyrje të pajustificueshme në të drejtën e tij të mbrojtur nga neni 8 i Konventës, për respektimin e jetës private. Ai pretendoi edhe se kishte rënë viktimë e një diskriminimi në kundërshtim me nenin 14 të Konventës sepse si homoseksual mashkull, ai ka qenë objekt i kufizimeve më të mëdha se sa homoseksualët e tjerë në pjesët e tjera të Mbretërisë së Bashkuar, heteroseksualët dhe homoseksualët femra brenda Irlandës së Veriut.

5. Në raportin e tij të 13 marsit 1980, Komisioni u shpreh se ndalimi me ligj i akteve homoseksuale të dëshirueshme private nga individë meshkuj nën 21 vjeç nuk shkelte të drejtat e kërkuarit as mbi bazën e nenit 8 as të nenit 14 të marrë së bashku me nenin 8. ai shpreh gjithashtu se ndalimi me ligj i këtyre marrëdhënieve midis meshkujve mbi 21 vjeç dhunonte të drejtën e

kërkuesit për respektimin e jetës private bazuar mbi nenin 8 dhe se nuk ishte e nevojshme të shqyrtohej fakti nëse ky ndalim i fundit shkelte gjithashtu nenin 14 të marrë së bashku me nenin 8. Komisioni ia kaloi çështjen Gjykatës më 18 korrik 1980.

II. Vendimi i Gjykatës

A. Në lidhje me nenin 8

a) a ka ndërhyrje

6. Gjykata vendosi se ekzistenca e një legjislacioni të dyshimtë përbën një ndërhyrje të vazhdueshme në të drejtën e respektimit të jetës private të kërkuesit - që përfshin jetën e tij seksuale - sipas kuptimit të paragrafit 1 të nenit 8. Për më tepër hetimi policor i janarit 1976 nxori në pah se kërcënimi që përbënte ky legjislacion ishte real.

b) a justifikohet ndërhyrja

7. Qeveria pretendonte se ndërhyrja në jetën private të Z. Dudgeon justifikohet, përderisa ligji në fjalë në Irlandën e Veriut, që ka të bëjë me marrëdhëniet homoseksuale, është i nevojshëm në një shoqëri demokratike, ndërmjet të tjerash, për mbrojtjen e moralit sipas kuptimit të paragrafit 2 të nenit 8.

8. Gjykata njohu domosdoshmërinë legjitime në një shoqëri demokratike për të rregulluar deri në një farë mase sjelljen e meshkujve homoseksualë ashtu si edhe forma të tjera të sjelljes seksuale me mjetet e ligjit penal. Zbatimi i ndëshkimeve penale justifikohet vetëm kur nevojitet mbrojtja e publikut të gjerë nga shkelje dhe fyerje, mbrojtja e të rinjve nga shfrytëzimi dhe korrupsioni, edhe kur ata vepronin me dëshirën e tyre.

9. Vendimi, pasi specifikoi se Gjykata nuk bën ndonjë gjykim vlerësimi mbi lidhjet homoseksuale të të rriturve meshkuj, vazhdon më tej për të vlerësuar nëse arsyet e ndërhyrjes në jetën private të Z. Dudgeon janë të rëndësishme dhe të mjaftueshme sipas nenit 8 § 1. Kjo ka të bëjë, së pari, me argumente të ndryshme të bëra nga qeveria duke kundërshtuar opinionin e Komisionit, sipas të cilit ndalimi penal i akteve homoseksuale të dëshiruara që implikojnë persona meshkuj mbi 21 vjet nuk është i justifikuar.

10. Midis të tjerash, Gjykata pranoi se ndryshime të sjelljes dhe të opinionit publik ekzistojnë midis Irlandës së Veriut dhe Britanisë së Madhe në lidhje me çështjet e moralit dhe përbëjnë një faktor të rëndësishëm. Si rrjedhim, klima e moralit në çështjet seksuale në Irlandën e Veriut, ashtu si e tregon edhe shembulli i kundërshtimit të reformës legjislative të parashikuar, zë vend midis atyre të dhënave që autoritetet e brendshme mund t'i marrin parasysh duke verifikuar nëse ekziston një nevojë sociale imperative e cila e justifikon mos ndryshimin e legjislacionit në fuqi.

11. Në vazhdim, Gjykata iu kthye problemit për të përcaktuar nëse arsyet e quajtura të rëndësishme ishin edhe të mjaftueshme. Në ditët e sotme marrëdhëniet homoseksuale kuptohen më mirë sesa në kohën e miratimit

të ligjeve të viteve 1861 dhe 1885. Në shumicën e shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, njerëzit nuk besuan më se praktikrat homoseksuale meritonin në vetvete sanksione penale. Vendimi dëshmon se në Irlandën e Veriut, autoritetet kanë shmangur këto vitet e fundit përndjekjen penale të sjelljeve homoseksuale të kryera nga burra që janë 21 vjeç e lart. Pra nuk mund të flitet për një nevojë sociale imperative duke i cilësuar këto akte si shkelje, në mungesë të një justifikimi të mjaftueshëm të garantuar nga rreziku që i kanoset individëve të ndjeshëm ndaj këtyre sjelljeve, të rinjtë për shembull, ose nga pasoja mbi shoqërinë. Pasojat e dëmshme që ekzistenca e vetë legjislacionit të Irlandës së Veriut mund të shkaktojë në jetën private të një individi me prirje homoseksuale, si Z. Dudgeon, mbizotërojnë mbi argumentet që kundërshtojnë çdo amendament të ligjit në fuqi. Sipas arsyeve të dhëna nga qeveria, edhe pse të rëndësishme, ato nuk ishin të mjaftueshme për të justifikuar mbajtjen në fuqi të legjislacionit të kundërshtuar, i cili dënon marrëdhëniet homoseksuale në mjedise private ndërmjet meshkujve të rritur të aftë për të rënë dakord.

12. Ndryshe nga opinioni i Komisionit, Gjykata nuk e shqyrtoi çështjen, sipas së cilës, ndërhyrja e denoncuar nga kërkuesi (ndalimi i tij për të pasur marrëdhënie seksuale me të rinj nën 21 vjeç) mund të justifikohet nga nevoja e mbrojtjes së moralit të të rinjve. Ajo shpjegon se autoritetet vendase e kanë për detyrë të vendosin garancitë e duhura që kanë të bëjnë me këtë problem dhe në veçanti për të fiksuar moshën përpara së cilës të rinjtë duhet të mbrohen nga ligji penal.

13. Gjykata vendosi se kishte shkelje të nenit 8, se Z. Dudgeon kishte vuajtur dhe po vuante një ndërhyrje të pajustificueshme në të drejtën e respektimit të jetës së tij private.

B. Në lidhje me nenin 14

14. Në vijim, Gjykata vendosi se në rrethanat e rastit, nuk ishte e nevojshme të analizohej çështja mbi bazën e nenit 14.

C. Në lidhje me ish nenin 50 (aktualisht neni 41)

15. Kërkuesi kërkonte një shpërblim të drejtë për shqetësimin dhe vuajtjen që ai pësoi si dhe për shpenzimet e bëra. Ky problem u dërgua përpara Dhomës së ngritur në fillim për analizën e çështjes, e cila ia kishte kaluar atë Gjykatës Plenare në janar 1981. Në vendimin e veçantë të 24 shkurtit 1983, Gjykata vendosi që Mbretëria e Bashkuar duhet t'i jepte Z. Dudgeon për pagesat dhe shpenzimet e bëra për procedurat e Strasburgut 3 315 sterlina. Ajo hodhi poshtë kërkesat, sidomos kompensimin financiar të dëmit të pretenduar.

III. Koment

16. Kjo çështje është e para e një serie jurisprudenciale tepër të rëndësishme të Gjykatës, megjithëse jo pa kundërshtime nga opinioni publik i një sërë vendesh anëtare të Konventës dhe ndoshta edhe ai shqiptar, në lidhje me faktin se "jeta seksuale e personit është pjesë përbërëse e jetës së tij private". Gjykata e ka përforcuar më tej këtë qëndrim në një sërë

rastesh ndër të cilat mund të përmenden *X dhe Y kundër Holandës*¹, *Norris kundër Irlandës*, *Modinos kundër Qipros apo Sutherland kundër Mbretërisë së Bashkuar*.

17. Ndoshta aspekti më interesant i vendimit konsiston në faktin se Z. Dudgeon kundërshtonte *a priori* ekzistencën e akteve ligjore që penalizonin marrëdhëniet homoseksuale në Irlandë dhe ndaj tij nuk kishte filluar hetimi në kuptimin formal e aq më pak të ishte dënuar. Nga kjo pikëpamje duket sikur ai ishte vetëm viktimë potenciale dhe jo reale e shkeljes së Konventës, për qëllimet e nenit aktual 34 të Konventës, gjë që mund ta bënte kërkesën e tij të papranueshme. Kjo për arsye se organet e Strasburgut (Komisioni dhe Gjykata) kanë pranuar se nuk marrin në shqyrtim *a priori* pajtueshmërinë formale të legjislacionit të vendeve anëtare me kërkesat e Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut². Sidoqoftë Komisioni në fillim dhe pastaj Gjykata pranuan se vetë mbajtja në fuqi e një legjislacioni të tillë – penalizues të akteve homoseksuale - përbënte një shkelje konkrete të atij aspekti që u konsiderua si përbërës i jetës private të personit – të jetës seksuale të tij.

18. Nga një pikëpamje tjetër vendimi paraqet rëndësi në lidhje me përpjekjet për ta justifikuar mbajtjen e këtij legjislacioni penalizues të marrëdhënieve homoseksuale në kuadrin e paragrafit 2 të nenit 8. Shumica e Gjykatës u shpreh se nuk ishte më e mundur të lejohej një justifikim i tillë. Ky interpretim përbën një rishikimin të vetë jurisprudencës së organeve të Strasburgut në lidhje me marrëdhëniet homoseksuale dhe sidomos me moshën e lejuar për kryerjen e tyre³.

¹ Përfshirë në këtë botim.

² Shih vendimin e Gjykatës në lidhje me *Çështjen Gjuhësore Belge* të përfshirë në këtë botim ose të 18 shkurtit 1999 në lidhje me çështjen *Waite dhe Kenned* kundër Gjermanisë (sidomos paragrafi 54).

³ Ndërsa më 1975 me vendimin në lidhje me çështjen *X kundër Mbretërisë së Bashkuar* Komisioni Evropian justifikonte dallimin në moshë për dhënien e pëlqimit për kryerjen e marrëdhënieve homoseksuale dhe heteroseksuale, me vendimin e vitit 1997 në lidhje me çështjen *Sutherland kundër Mbretërisë së Bashkuar* ai, e pastaj edhe Gjykata e ndryshojnë këtë qëndrim.

X dhe Y kundër HOLLANDËS*(kërkesa nr. 8978/80)*

26 mars 1985

Detyrimet me karakter pozitiv nga ana e shteteve për mbrojtjen e të drejtave të parashikuara nga neni 8 i Konventës duhen kuptuar si pjesë e vetë të drejtës që garanton Konventa nëpërmjet tij

I. Faktet kryesore

1. Y, e lindur më 13 dhjetor 1961 ishte e sëmurë mendërisht. Ajo ishte shtruar në një shtëpi për fëmijë me probleme mendore dhe fizike ku i ishte nënshtruar edhe një trajtimi të posaçëm. Gjatë natës të 14 dhe 15 dhjetorit 1977, personi B. Abuzoi me të seksualisht. Më 16 dhjetor 1977, X, babai i Y, bëri një kallëzim në organet e policisë duke përdorur autoritetin e tij prindëror për shkak se e bija, megjithëse ishte gjashtëmbëdhjetë vjeç, nuk kishte zotësi juridike për të vepruar për shkak të problemeve mendore.

2. Më 29 maj 1978, zyra e Prokurorit vendosi që të mos fillonte ndjekje penale ndaj B, sepse viktimja nuk kishte ngritur padi vetë brenda afatit të duhur. Më 12 korrik 1979, Gjykata e Apelit të Arnhem e hodhi poshtë ankesën e X kundër këtij vendimi: kjo për shkakun se Neni 248 i Kodit Penal, i cili edhe ndalonte të tilla akte, nuk gjente zbatim përveçse në rastin kur kishte vepruar vetë viktimja. Në këtë rast pretendimi i të atit nuk e zëvendësonte atë çka vetë Y do të duhej të kishte paraqitur në qoftë se do të kishte mundur, gjë të cilën ajo nuk e ka bërë. Pra ekzistonte në një farë mënyre një boshllëk në ligj.

3. X iu drejtua Komisionit më 10 janar 1980, në emër të tij dhe në emër të Y. Në kërkesën e tij ai radhiti një sërë ankesash: e bija kishte pësuar një trajtim çnjerëzor dhe degradues (neni 3 i Konventës), dhe që të dy kishin pësuar cenim të së drejtës së tyre për jetë private (neni 8) dhe të së drejtës së respektimit të jetës familjare (neni 8) e cila përmban në vetvete edhe mundësinë për prindërit që të ushtrojnë të drejtën e ankesës ndaj dhunës seksuale të shkaktuar ndaj fëmijëve të tyre dhe në mënyrë të veçantë kur bëhet fjalë për të mitur dhe kur i ati është edhe përfaqësuesi i tyre ligjor; e bija dhe ai vetë nuk kanë pasur mundësinë e shfrytëzimit të një mjeti efektiv përpara një instance shtetërore (neni 13); situata objekt i mosmarrëveshjes vishte një karakter diskriminues i cili vinte në kundërshtim me nenin 14.

4. Në raportin e tij të 5 korrikut 1983 Komisioni arriti njëzëri në përfundimin, për sa i takon Y, se ka pasur shkelje të nenit 8, por jo të nenit 3 (me pesëmbëdhjetë vota kundër një), dhe që nuk e gjeti të arsyeshme ta shqyrtonte kërkesën as nën këndvështrimin e nenit 14 të marrë së bashku me nenet 8 ose 3, dhe as nën këndvështrimin e nenit 13. Përsa i përket X, asnjë problem më vete nuk shtrohej në lidhje me respektimin e së drejtës së tij për jetë familjare.

II. Vendimi i Gjykatës**A. Në lidhje me nenin 8 të Konventës**